

Pierwiastkowa dekompozycja zapytań

Krzysztof PIECUCH*

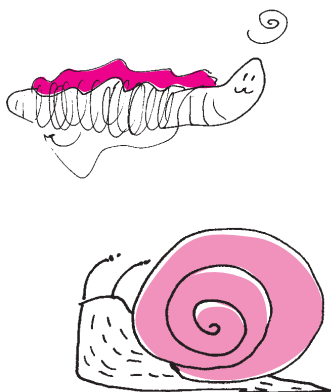
W niniejszym artykule chciałbym przedstawić Czytelnikom technikę, która może okazać się pomocna przy rozwiązywaniu różnych problemów informatycznych. Rozważmy przykładowe zadanie. Dana jest N -elementowa tablica T liczb naturalnych z przedziału $[0, N)$ oraz M zapytań postaci (a, b) , gdzie $0 \leq a \leq b < N$. Dla każdego zapytania należy odpowiedzieć na pytanie ile różnych elementów ma podtablica $T[a..b]$. Można łatwo napisać algorytm, który dla zapytania znajduje odpowiedź w czasie $O(N)$, a więc dla M zapytań działa w czasie $O(NM)$ (kod źródłowy 1).

```
Function zapytanie(a, b)
  answer = 0;
  cnt[N] = {0};
  for (i = a; i <= b; i++) do
    if (cnt[T[i]] == 0) then
      | answer++;
      cnt[T[i]]++;
  return answer;
```

Kod źródłowy 1

```
Function dodaj(i)
  if (cnt[T[i]] == 0) then
    | answer++;
  cnt[T[i]]++;
Function usun(i)
  if (cnt[T[i]] == 1) then
    | answer--;
  cnt[T[i]]--;
Function zapytanie(a, b)
  while (stare_a > a) do
    | dodaj(--stare_a);
  while (stare_a < a) do
    | usun(stare_a++);
  while (stare_b < b) do
    | dodaj(++stare_b);
  while (stare_b > b) do
    | usun(stare_b--);
  return answer;
```

Kod źródłowy 2

Rozważmy jednak inne podejście do problemu. Zapamiętajmy wynik poprzedniego zapytania i spróbujmy zmodyfikować go tak, aby pasował do kolejnego (kod źródłowy 2).

Nasz algorytm wciąż rozwiązuje problem w czasie $O(NM)$, gdyż przejście z jednego zapytania do następnego może zająć $O(N)$ czasu. Jednak gdybyśmy zagwarantowali, że kolejne zapytania będą podobne, algorytm mógłby działać szybciej. Rozważmy problem, w którym znamy na wstępie wszystkie zapytania. Możemy wybrać kolejność w jakiej będziemy na nie odpowiadać. Załóżmy dla uproszczenia, że N jest kwadratem liczby naturalnej. Okazuje się, że istnieje kolejność, która gwarantuje, że nasz algorytm wykona jedynie $O((M + N)\sqrt{N})$ operacji.

Podzielmy przedział $[0, N)$ na \sqrt{N} części:

$$[0, \sqrt{N}), [\sqrt{N}, 2\sqrt{N}), \dots, [(\sqrt{N} - 1)\sqrt{N}, N).$$

Każdy z tych przedziałów jest rozmiaru \sqrt{N} . Teraz utwórzmy kubek dla każdego z nich. Dla każdego zapytania (a, b) patrzymy do którego z tych kubków wpada a i umieszczamy to zapytanie w odpowiednim kubku. Następnie w każdym kubku sortujemy zapytania rosnąco po wartościach b . Przeglądamy teraz kubki po kolei i odpowiadamy na zapytania zgodnie z ustalonym porządkiem.

Obliczmy złożoność naszego algorytmu. Rozważmy dwie sytuacje. W pierwszej z nich oba zapytania należą do tego samego kubka. W takiej sytuacji $stare_a$ oraz a należą do tego samego przedziału. Nie wykonamy zatem więcej niż $O(\sqrt{N})$ operacji `dodaj` i `usun` w trakcie zmiany $stare_a$ na a . Jeśli chodzi o wartości $stare_b$ oraz b to są one w ramach jednego kubka posortowane rosnąco. Oznacza to, że jeśli dwa zapytania są w jednym kubku, to będziemy wykonywać jedynie operację `dodaj`. A więc dla ustalonego kubka sumarycznie wystarczy wykonać jedynie $O(N)$ takich operacji przy zmianach $stare_b$ na b . Rozważmy teraz sytuację w której zapytania należą do różnych kubków. Jak powiedzieliśmy wcześniej, w najgorszym przypadku wykonamy $O(N)$ operacji między dwoma zapytaniami. Jednak taka sytuacja zdarzy się co najwyżej $O(\sqrt{N})$ razy, bo tylko tyle mamy kubków. A więc sumarycznie nasz algorytm zadziała w czasie

$$O(M\sqrt{N} + N\sqrt{N} + N\sqrt{N}) = O((M + N)\sqrt{N}).$$

A teraz dwa ćwiczenia dla Drogiego Czytelnika. Pierwsze jest następujące: mając daną tablicę $T[0..N - 1]$ oraz M zapytań (a, b) należy dla każdego zapytania odpowiedzieć ile inwersji znajduje się w podtablicy $T[a..b]$. Inwersją w tablicy T nazywamy taką parę liczb (i, j) , że $i < j$ oraz $T[i] > T[j]$. Drugie zaś brzmi: mając dany graf $G = (V, E)$ oraz tablicę jego krawędzi T , należy dla każdego zapytania (a, b) odpowiedzieć na pytanie ile spójnych składowych ma graf obcięty do krawędzi $T[a..b]$. Każde z tych zadań można rozwiązać za pomocą opisanej w artykule techniki, nazywanej pierwiastkową dekompozycją zapytań, jednakże wymagają one dodatkowego pomysłu. Mam nadzieję, że rozwiązywanie tych zadań przyniesie Czytelnikom dużo frajdy.

*doktorant, Wydział Matematyki i Informatyki, Uniwersytet Wrocławski